

Asia: VN/31603/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025–2029. Strategia on ajankohtainen ja tarpeellinen, sillä yhteisötalous ja yhteiskunnallinen yrittäjyys tukevat työllisyyttä, osallisuutta sekä alueiden että maaseudun elinvoimaa sekä paikallista palvelutuotantoa. Luonnos on kattava ja huomioi EU:n suositukset sekä kansallisia erityispiirteitä. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että strategia kytketään tiiviisti kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäviin sekä alue- ja maaseutukehittämisen kokonaisuuteen.

Strategian tavoitteet ja painotukset

Kuntaliitto kannattaa strategian keskeisiä tavoitteita. Tunnettuuden lisäämisessä yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden rooli tulee nostaa esiin osana elinkeino- ja työllisyyspolitiikkaa. Toimintaedellytysten parantamisessa rahoituksen saatavuus, verotuksen ennakoitavuus ja mahdollisuudet osallistua julkisiin hankintoihin on erityisen tärkeää. Työllisyyden edistämisessä strategian tulee tukea kuntien työllisyys- ja osallisuustavoitteita, erityisesti osatyökykyisten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämisessä.

Kuntaliitto korostaa, että yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiassa tulee myös huomioida koulutuksen ja osaamisen kehittämisen rooli osaavan työvoiman saatavuuden varmistamisessa.

Osaajapula koskettaa myös yhteisötalouden toimijoita, joiden työ edellyttää monialaista ja usein erityisosaamista vaativaa henkilöstöä. Strategian tulee tukea koulutuksen järjestäjien, työvoimapalvelujen ja elinkeinotoimijoiden tiivistä yhteistyötä sekä tarjota joustavia koulutuspolkuja, jotka vastaavat muuttuviin työmarkkinoiden tarpeisiin. Koulutuksen merkitys on keskeinen niin uuden työvoiman rekrytoinnissa kuin nykyisen henkilöstön osaamisen

vahvistamisessa, ja yhteisötalouden toimijoille tulisi luoda paremmat valmiudet hyödyntää ammatillisen koulutuksen työelämäpalveluja.

Kuntien näkökulma ja kehittämistarpeet

Yhteisötalouden toimijat ja yhteiskunnalliset yritykset ovat merkittäviä tekijöitä maaseudulla ja erityisesti harvaan asutuilla alueilla, mutta pelkästään niiden varaan maaseutualueiden palveluiden järjestämistä ei voida laskea, vaan ne täydentävät julkisia ja yksityisiä palveluita. Väestön ikääntymisen vaikutukset tulee huomioida myös yhteisötalouden kehittämisessä varsinkin maaseutualueilla.

Strategiassa tulisi kuvata selkeämmin yhteiskunnallisen yrittäjyyden ja yhteisötalouden käsitteet ja niiden väliset erot. Toimijat eivät läheskään aina tunnista toimivansa yhteisötalouden tai yhteisöllisen yrittäjyyden tavoin.

Lisäksi strategiassa ja osaamiskeskuksen toiminnassa tulisi huomioida maan erilaiset alueet ja varsinkin maaseutualueet ja niiden toiminta sekä erilaiset tarpeet paremmin. Myös Itä- ja Pohjois-Suomen erityistarpeet ja ohjelmat tulisi olla mukana strategiassa.

Strategiassa tulee korostaa kuntien roolia ekosysteemien rakentajina ja kumppaneina. Strategian linjaus hankintojen hyödyntämisestä työllistämisessä on kannatettava. Kuntaliitto esittää, että laaditaan selkeät ohjeet ja mallit, joilla kunnat voivat huomioida yhteiskunnalliset yritykset hankinnoissaan. Strategiassa nostetaan esiin, että hankinnat perustuvat etenemässä määrin kokonaisvaltaiseen kannattavuuteen ja julkinen sektori ostaa suoritteiden sijaan entistä enemmän vaikuttavuutta. Kuntaliitto korosta, että vaikuttavuuden arviointiin tulee jatkossa panostaa entistä paremmin.

Toimeenpano ja seuranta

Strategian toteutus edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä ja pysyvää kansallista toimielintä, kuten luonnoksessa esitetään. Kuntaliitto korostaa, että toimintaohjelmassa tulee määritellä konkreettiset toimenpiteet ja resurssit, joilla kuntien rooli varmistetaan. Seurannassa on tärkeää huomioida alueelliset erot ja varmistaa, että mittarit kuvaavat myös paikallista vaikuttavuutta.

Yksittäiset huomiot

Käsitteet ja määritelmät ovat selkeitä, mutta niiden jalkauttaminen kuntatasolle vaatii viestintää ja koulutusta. Strategiassa mainittu kohtuuhintainen asuminen ja osuuskuntamallit ovat tärkeitä, mutta edellyttävät kuntien ja valtion yhteistyötä. Tilastoinnin ja tutkimuksen osalta Kuntaliitto kannattaa tilastoinnin vakiinnuttamista ja ehdottaa, että kunnat otetaan mukaan tiedonkeruun kehittämiseen. On tärkeää, että kerättävä tieto on myös kuntien käytössä maksutta.

Yhteisötalous ja yhteiskunnallisen yrittäjäyys linkittyvät myös hyvinvointitalouden teemaan ja strategiassa tulisi huomioida yhteys niin Suomen kansalliseen hyvinvointitalouden ohjelmaan kuin laajemminkin hyvinvointitalouteen. Hyvinvointitaloudessa yritykset tunnustetaan yhdeksi hyvinvointitalouden toimijaksi ja yhteiskunnalliset yritykset voisivat olla tässä edelläkävijöitä.

Sivulla 7 on mainittu, että Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä kiertotalous ovat Suomessa suurimpia yhteiskunnallisten yritysten toimialoja, joissa nähdään merkittävää kasvupotentiaalia. Näiden lisäksi Kuntaliitto näkee merkittävänä aloina myös kulttuuripalvelut ja vuoden vaihteessa kuntiin siirtyneet työllisyyspalvelut. Molemmilla aloilla kuntien rooli on vahva ja mahdollisuudet suuret. Kulttuurin/kulttuurialan monipuolisuutta ei riittävän hyvin tunnusteta ja siellä jää huomiotta useita hyviä esimerkkejä/innovaatiota/yrityksiä. Lisäksi TE-palvelu-uudistus luo uudenlaisia mahdollisuuksia niin yhteisötaloudelle kuin innovatiivisille yrityksille vaikuttavien työllisyyspalveluiden tuottajina.

Kuntaliitto yhtyy sivulla 10 mainittuun ekosysteemin ja osaamiskeskuksen toimintaa haastavan pitkäaikaisen rahoituksen puutteen kanssa. Hajanaisuus vaivaa myös julkisen sektorin osuutta. Vahvemmallalla kiinnittymisellä ja rakenteilla myös kuntien yhteiskunnallisia innovaatioita saataisiin leviämään vaikuttavammin. Haasteena on myös ylipäättään innovaatioiden tunnistaminen. Osaamiskeskus voisi olla entistä vahvemmin moottorina, joka nostaisi esiin skaalautuvia innovaatioita ja auttaisi kuntia tunnistamaan toimintamalleja, joissa innovaatioelementtejä tai joista pienellä parantelulla tulisi innovaatioita. Lisäksi tulisi varmistettava, että osaamiskeskuksessa on riittävä kuntaosaaminen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Mikko Härkönen

Elinvoimajohtaja

Härkönen Mikko
Suomen Kuntaliitto ry - Kuntaliitto